

ціна має забезпечувати максимальний дохід емітента і не створювати ситуацій потенційної втрати інвесторів. Що стосується вторинного ринку, то тут ціна не встановлюється підприємством напряму, а формується у процесі постійної зміни попиту та пропозиції на цінні папери. Тому можна зробити висновок, що емітент може впливати лише на ціну, що формується на первинному ринку. Вторинний ринок – повною мірою залежить від поведінки та очікувань потенційних та реальних інвесторів, що вже більшою мірою відноситься до комунікативної політики емітента.

У рамках збутової політики вирішуються такі питання як: вибір каналів збуту, місця реалізації фінансових інструментів, форми розміщення цінних паперів. На Заході розповсюджена практика взаємодії емітента з банками, консорціумами, котрі професійно займаються реалізацією цінних паперів і мають зв'язки та досвід в роботі у даній сфері. Так одним із основних питань на яке має дати відповідь збутова політика – вибір форми розміщення цінних паперів. Форма розміщення може бути відкритою чи закритою, вибір форми пов'язаний із результатами дослідження фінансового ринку і вибором сегменту ринку на який спрямовуватиметься дія емітента. Відкрите (публічне) розміщення характеризується необмеженим колом потенційних інвесторів. Дана форма розміщення потребує довгої та ретельної підготовки, публікації проспекту емісії, реалізації комплексу маркетингу на ринку. Закрите (приватне) розміщення передбачає кількість інвесторів, що не перевищує 100 потенційних інвесторів, яким дозволено прийняти участь у розміщенні. Дана форма розміщення проводиться без публічної акції та проведення рекламної компанії – лише серед кола заздалегідь визначених і існуючих акціонерів.

Тому можна зробити висновок: яку б форму розміщення не вибрав емітент, головне, щоб це рішення співпало з цілями та інтересами компанії-емітента, та не суперечило чинному законодавству [4; 5; 8].

Говорячи про комунікативну політику її складові, перш за все хочеться сконцентрувати свою увагу на

використанні інформаційних каналів як засобу комунікації емітента з потенційними інвесторами. Інформаційний канал – це один із найважливіших інструментів комунікації, результатом дії якого буде очікувана реакція інвесторів у відповідь. Діяльність, направлена на побудову правильного механізму комунікації з інвестором отримала назву Investor Relations (IR). Цікаво, що саме із визнання необхідності інформаційного впливу емітента на ринок цінних паперів почався розвиток "фінансового маркетингу" більш 40-ка років тому.

Інвесторз Рілейшнз направлені не лише на приватних та інституційних інвесторів, а й на інших учасників фондового ринку, які приймають безпосередню участь у формуванні суспільної думки. Тому до цільових аудиторій Інвесторз Рілейшнз відносяться фінансові аналітики, журналісти, інвестиційні консультанти [7].

Наповнення комунікативної політики та її інструменти повинні бути такими, щоб забезпечити цілеспрямований вплив на заздалегідь визначену аудиторію, що відповідає інтересам компанії та співвідноситься з інтересами, характеристиками та потребами цільових груп IR. Забезпечити такий вплив можуть спеціальні інструменти особливої та не особливої комунікації.

Висновки і перспективи подальших розробок. Таким чином, у статті висвітлено теоретичні засади функціонування фінансового ринку як основи роботи емітента на ринку цінних паперів. Було досліджено особливості формування фінансового маркетингу, шляхом розкриття його структурних елементів та комплексу інструментів маркетингу на ринку цінних паперів.

1. Балабанова И.Т. Основы финансового менеджмента. М.: Финансы и статистика, 1998. 2. Данилов Ю. Новая роль фондового рынка в России // Вопросы экономики. 2003. – №7. 3. Клячко А.А., Чалдаева Л.А. Эмитенты на рынке ценных бумаг // Финансы и кредит. – 1999. – № 9. 4. Becker F. Finanzmarketing von Unternehmungen // Die Betriebswirtschaft. 1994. – №3. 5. Suchting I. Finanzmanagement: Theorie und Politik der Unternehmensfinanzierung. Wiesbaden. – Gabler, 1995. 6. Паланков А.М. Инвестиционные ресурсы фондового рынка. – М.: Акционер, 2001. 7. <http://www.cbonds.info/all/eng>. 8. www.wuv.de.

Надійшла до редколегії 26.11.2007

Д. Черваньов, д-р екон. наук, проф.,
В. Сторожук, асп.

ОРГАНІЗАЦІЙНІ ВАЖЕЛІ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

В статті проаналізовано та розкрито основні теоретичні положення формування інноваційного типу розвитку економіки України в відповідності до системного та функціонального підходів, визначено, що одним з головних пріоритетів країни є формування національної інноваційної системи. Це визначає орієнтацію суспільної політики на розвиток "нової економіки", основною рисою якої є: високий рівень якості професійної освіти, розвинений ринок інтелектуальних продуктів, інформаційні послуги та послуги зв'язку; розширене відтворення людського капіталу; послідовна реалізація соціальних та економічних пріоритетів державної політики.

The article analyses and reveals the theoretical statements of the Ukrainian innovation formation. The systemic and functional approach define, that one of leading strategic priorities of Ukraine is a formation of national innovation system. It determines orientation of public policy on development "new economy", the basic features of which are: high quality level of vocational education; developed market of intellectual products, informational and communication services; extended reproduction of human capital; consecutive realization of social and economic priorities of state policy.

Постановка проблеми. Тенденції світового розвитку обумовили принципово новий рівень науково-технологічного розвитку. За сучасних умов вже незаперечний факт, що на рубежі 90-х років відбулася зміна парадигми економічного розвитку і у багатьох передових країнах світу здійснений перехід до так званої "нової економіки", відмітною рисою якої є прискорений розвиток нематеріальної сфери та нематеріального середовища господарської діяльності. Інноваційний тип економічного розвитку дедалі більше стає тим фундаментом, який визначає економічну міць країни та її перспективи на світовому ринку. В країнах, що належать до числа інноваційних лідерів, спостерігаються висока концентрація найбільш рентабельних видів бізнесу (з

найвищим вмістом доданої вартості в ціні продукту), переважно високотехнологічна структура національного виробництва, винесення за межі країни промислово-технологічного циклу виробництв, зосередження найбільших фінансових потоків тощо [1]. В рамках даної економіки об'єктивно формуються нові господарські системи, "засновані на знаннях". Ознаками економіки, що базується на знаннях, є домінування інтелектуальних ресурсів у виробництві благ і послуг, інтелектуалізація технологій як у сфері послуг, так і в добувному та обробному секторах економіки; переважання в доданій вартості створених благ і послуг втілених знань і т.д. [3] Так, широко відомим є той факт, що на частку нових знань, втілених у технологіях, устаткуванні, підготовці

кадрів, організації виробництва, в економічно розвинених країнах доводиться нині від 70 до 85 % приросту валового внутрішнього продукту (ВВП) [4]. Тому немає сумнівів, що в нових умовах саме інтелектуальний капітал створює основну вартість для акціонерів фірми, а найважливіші його складові – вкладення коштів в НДДКР, патенти та ліцензії, наукові знання, інноваційну культуру і т.д., тобто об'єкти, що не мають натурально-речовинної форми, – одержують ринкову оцінку та визнання. Сучасний стан наукової сфери України обумовлений довгостроковим негативним впливом загально-економічних проблем, пов'язаних із структурною реформованістю економіки країни, домінуванням в ній низькотехнологічних, сировинних виробництв, які об'єктивно малосприятливі до підвищення рівня сучасних наукових досягнень, і набагато менш економічно ефективні, ніж виробництва вищих технологічних укладів.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. В структурі економік світових лідерів чільне місце займає виробництво товарів і послуг з високою часткою доданої вартості, а в ньому дуже швидко зростає "наукомістка" інноваційна складова. В розвинених країнах вже "укріпилось" розуміння того, що для переходу до інноваційної економіки необхідна цілісна національна інноваційна система, яка перетворить нове знання в продукти та послуги, необхідні економіці і суспільству.

Концепція національної інноваційної системи (національної системи нововведень) та її ролі в процесах технологічного та економічного розвитку стала формуватися за середини 80-х рр. XX ст. вченими різних країн світу. В центрі її уваги знаходяться національні особливості організації інноваційного процесу в різних країнах, функції окремо взятих суспільних та приватних інститутів, форми взаємодії цих інститутів на різних стадіях здійснення технологічних інновацій [8].

Вперше поняття НІС було використано в 1987 році Крісом Фріманом у його дослідженні технологічної політики в Японії. Він визначав національну інноваційну систему як систему інститутів в державному та приватному секторах, діяльність та взаємодія яких спрямована на розробку, вдосконалення та розповсюдження нових технологій. Фріман описав найважливіші елементи японської НІС, які забезпечили економічний успіх цієї країни в післявоєнний період [2].

В Україні питанням змісту чинників формування та особливостей розвитку національної інноваційної системи останнім часом присвячується також велика кількість досліджень. Зокрема, Л. Федуловою та М. Пашутою визначено роль НІС у інноваційному розвитку, проаналізовано окремі її компоненти, визначено стан державного регулювання інноваційних процесів, запропоновано заходи державної інноваційної політики як складової НІС. Вони визначають НІС як сукупність взаємозв'язаних організацій (структур), зайнятих виробництвом і комерціалізацією наукових знань і технологій у межах національних кордонів, малих та великих компаній, університетів, лабораторій, технопарків та інкубаторів як комплексу інститутів правового, фінансового й соціального характеру, що забезпечують інноваційні процеси і мають потужне національне коріння, традиції, політичні та культурні особливості [5].

Невирішені раніше частини загальної проблеми. Україна, яка входила до "тридцятки" країн світової інтелектуальної еліти, успадкувала від СРСР значний науково-технічний потенціал. За даними досліджень, проведених ООН на початку XXI століття, Україна посідала одне з перших місць у світі за кількістю наукових співробітників. Рівень освіченості українців перевищував середній індекс країн Східної Європи і СНД. На сьогодні

Україна залишається серед світових лідерів за такими напрямками фундаментальної науки, як фізика, математика, інформатика, хімія, фізіологія, медицина; має піонерні напрацювання та прикладні розробки у сфері лазерної, криогенної, аерокосмічної техніки, засобів зв'язку та телекомунікацій, програмних продуктів; входить у "вісімку" держав, які мають необхідний науково-технічний потенціал для створення авіакосмічної техніки, та у "десятку" найбільших суднобудівних країн світу.

Проте, на відміну від розвинутих країн, у яких 85-90 відсотків приросту валового внутрішнього продукту забезпечуються за рахунок виробництва та експорту наукоємної продукції, частка України на ринку високотехнологічної продукції, який оцінюється у 2,5-3 трлн доларів США, становить приблизно 0,05-0,1 відсотка [10].

Мета статті. В Україні інноваційна діяльність характеризується структурною деформованістю, інституційною неповнотою, неузгодженістю та незбалансованістю технологічних, економічних і соціально-ціннісних аспектів. Серйозно загальмувало розвиток наукової сфери і, навіть, руйнівно вплинуло на неї проведення економічних реформ (приватизація, трансформація податкової, кредитної та інших економічних систем) без врахування науково-технологічного фактору і його впливу на конкурентоспроможність вітчизняної продукції. По відношенню до науки здійснювалась безперспективна політика "виживання" існуючого науково-технічного потенціалу замість його оновлення та якісного покращення [6]. Тому формування національної інноваційної системи в Україні розглядається як один з основних стратегічних завдань держави.

В умовах нових світових реалій перед економікою України стоїть глобальне завдання проведення інноваційно-орієнтованої структурної перебудови на основі формування нової моделі господарських структур інноваційного типу, що відповідають сучасному виробничо-технологічному рівню.

Виклад основного матеріалу дослідження. Основна, стратегічна, ціль побудови та функціонування НІС України, на нашу думку, – це забезпечення переходу економіки країни на інноваційний шлях динамічного конкурентоспроможного розвитку з головним акцентом на інноваційний розвиток підприємств і галузей в цілому, які забезпечують підвищення реального ВВП та рівня життя людей. Вона необхідна для того, щоб інтегруватися в "контекст" світових тенденцій розвитку науки і технологій; опиратися на інституціональні та правові рішення, які піднімають на принципово новий рівень "взаємини" науки, освіти, виробничої сфери та ринку; включити розвинутий за основними параметрами інститут інтелектуальної власності, сучасні системи менеджменту, маркетингу.

Найближчим часом має бути прийнятий цілий ряд рішень, які визначать майбутнє національної інноваційної системи України. На рис. 1 відображено, на наш погляд, вирішення даної проблеми, яке знаходиться в двох взаємозалежних площинах, обумовлених, поперше, необхідністю створення зовнішніх умов, сприяючих інноваційному розвитку, і, по-друге, необхідністю розробки механізму формування господарських структур інноваційного типу, здатних ефективно функціонувати в ринковому середовищі.

Предметна характеристика інноваційної системи, як на державному, так і на регіональному рівнях, вимагає ідентифікації та розгляду змісту окремих її елементів: складу і взаємодії учасників інноваційного процесу, стану інноваційної інфраструктури, ролі держави та регіональних органів управління, фінансових та економічних механізмів регулювання, нормативно-правових регламентів тощо. Формування інноваційної економіки потребує зна-

чних фінансових ресурсів, тому переваги від застосування інноваційної моделі отримали перш за все багаті країни. Для економік, що розвиваються, досягнення цих переваг залежить від ефективності їх спеціальної інноваційної політики проривного типу, що полягає в дієвому

державному стимулюванні прогресивної структурної перебудови економіки та реформуванні сфер освіти, науки, інноваційної діяльності на основі наявного науково-технічного потенціалу та з урахуванням світових тенденцій науково/технологічного розвитку [7].

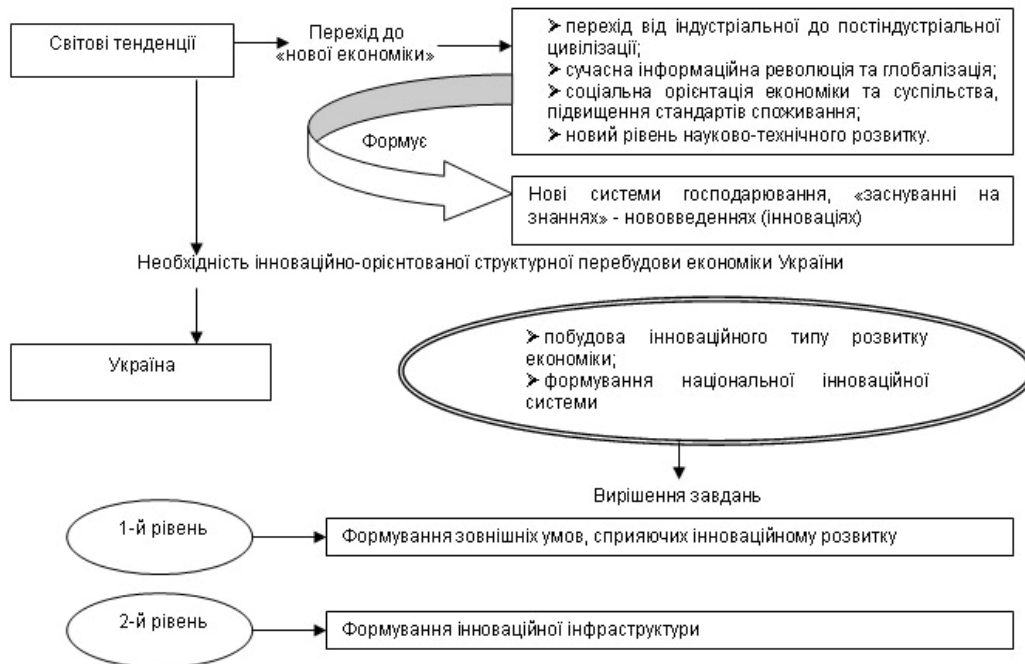

Рис. 1. Процес побудови інноваційного типу розвитку економіки України [9]

Методологічною основою формування НІС України повинна стати, на нашу думку, теорія нововведень, що за другу половину ХХ в. пройшла складний шлях від опису підприємця, фірми та держави як окремих елементів інноваційного процесу до аналізу їх як взаємозалежних елементів ланок складної системи, робота яких забезпечується певним набором інституціональних факторів.

Висновки і перспективи подальших розробок. Практична реалізація стратегічного курсу на інноваційний розвиток економіки України повинна ґрунтуватися на усвідомленні необхідності органічного поєднання цілеспрямованого впливу держави на розвиток економіки з ринковими механізмами її функціонування. Інноваційний розвиток економіки розглядається при цьому як процес суспільного виробництва, який характеризується підвищенням конкурентоспроможності продукції, що досягається переважно за рахунок активного використання нових знань.

Розвиток НІС України та її ефективна взаємодія з інноваційними системами інших країн можлива тільки на базі міцного партнерства держави і приватного капіталу. Важливим фактором такого партнерства є взаємна довіра і гарантії, які повинні бути підкріплені законодавчо. Сьогодні відсутність таких гарантій з боку дер-

жави стримує потенційних інвесторів і знижує інноваційну активність вітчизняних підприємств.

1. Черваньов Д.М., Названова Л.М. Конкурентоздатність та інноваційний розвиток // Вісн. Київського національного ун-ту імені Тараса Шевченка. Серія "Економіка". – 2006. – № 88. – С. 4-8.
2. Черваньов Д.М., Сторожук В.М. Сутність національної інноваційної системи, її функції та роль у національній економіці // Науково-технічна інформація. Науково-практичний інформаційний журнал. – 2007. – № 2 (32) – С. 30-35.
3. Жилінська О.І. Рейтинговий підхід до визначення конкурентоспроможності національної економіки в умовах глобалізації // Вісн. Київського національного ун-ту імені Тараса Шевченка. Серія "Економіка". – 2006. – № 88. – С. 44-48.
4. Инновации В.Л. Сегодня и завтра экономики, основанной на знаниях // Вестник Российской академии наук. – Т. 70. – 2000. – № 1. – С. 73-78.
5. Федупова Л., Пашута М. Розвиток національної інноваційної системи України // Економіка України. – 2005. – № 4. – С. 35-47.
6. Малицький Б.А. Сучасний стан наукової сфери України та нова стратегічна доктрина її розвитку // Міжнародний інноваційний форум СНД. XI міжнародна науково-практична конференція: Проблеми та перспективи інноваційного розвитку економіки. – 2006. – С. 3-17.
7. Інноваційний розвиток в Україні: наявний потенціал і ключові проблеми його реалізації // Центр Розумкова. – Національна безпека і оборона. – 2004. – № 7. – С. 2-25.
8. OECD. National Innovation Systems. – Paris, 1997.
9. Российская фирма в национальной инновационной системе. – [Електронний ресурс: www.innovbusiness.ru].
10. Національна інноваційна система України: проблеми формування та реалізації (ч.1). – [Електронний ресурс: www.rada.gov.ua].

Надійшла до редколегії 12.02.2008

А. Шегда, д-р екон. наук, проф.

РОЗВИТОК ТА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ

В статті аналізується співвідношення та форми прояву таких понять як розвиток, зростання та конкурентоспроможність. Обґрунтовується положення, що конкурентоспроможність національної економіки визначається конкурентоспроможністю великих підприємств.

The article deals with the forms of development, growth and competitiveness. The author substantiates that the competitiveness of national economy is determined by the competitiveness of great enterprises.

Постановка проблеми. Зміст процесу економічного зростання не може залишатися незмінним, якщо вихо-

дити з положення, що з часом змінюються технології, ринки, а також правила, притаманні конкуренції, а від-